

Beste Vrienden

Onlangs woonde ik in de Pandipieri-wijk de begrafenis van Theresia Sule bij, en was ik dus weer eens echt in Afrika. Een Afrikaanse begrafenis is iets speciaals zoals jullie onlangs hebben kunnen zien bij de begrafenis van Mandela. Bij nogal wat Nederlanders kwam de vrolijke stemming die daar heerste wat eigenaardig over, hoorde ik. Toen mijn moeder in 1978 hier voor de eerste keer een begrafenis bijwoonde, vroeg zij de mensen waarom zij zo vrolijk deden op een begrafenisfeest. Hun antwoord was: "Dat is om te tonen hoe dankbaar wij zijn dat wij een zo goed mens bij ons mochten hebben." Ik denk dat daar nog meer bij komt. Ik vermoed dat veel Afrikanen denken dat de geest van de overledene nog steeds een rondwaart bij het lijk. De viering van de begrafenis is dan ook een laatste samenzijn met de overledene en dat moet je niet al te droevig maken voor de vertrekkende geest. Vandaar dat er eindeloze lofprijzingen klinken ter ere van de dode en geen onvertogen woord; er wordt veel gezongen en gedanst; en dronken ordeverstoorders worden met zachte hand telkens maar weer van het toneel verwijderd.

Theresia was vanaf het allereerste begin van ons werk in Pandipieri een grote hulp geweest, al kwam zij over als een simpel vrouwtje. Op de begrafenis werd duidelijk wat voor imposante matrone zij eigenlijk was: er waren zeker wel 1000 mensen, en twee dagen lang werd haar heengaan gevierd met zang, toespraken, dansen en gelach. Wat mij opviel was dat de tijd als het ware stilgezet werd ter wille van de oude dame die sinds kort uit de tijd was: uren aan een stuk zaten ze daar allemaal, en niemand werd ongeduldig. De liturgische dansmeisjes zaten vlak voor mij, en ze zaten daar maar, zonder gewriemel en geschuifel. Ik heb Europeanen wel eens horen zeggen dat dit een teken was van door ondervoeding veroorzaakte lethargie; maar dit is niet zo. De meisjes zagen er prima uit al hadden ze net zulke spillebeentjes als de Keniaanse marathonlopers. Wat de mensen hier op Europeanen voor hebben is dat ze vrede hebben met het langzame verloop van de tijd, iets wat wij nooit geleerd hebben; zij hebben dat geleerd als babies op de rug van hun moeder. Deze lange duur is bovendien goed voor rouwverwerking: je kunt blijven huilen totdat alle tranen op zijn en je weer kunt lachen.

Ook de moderne tijd was te bespeuren. Theresia lag in een superluxe kist met een driedubbele deksel en prachtig koperen beslag. Het graf was van binnen betegeld, en voorzien van een neerlaat-mechanisme. Toen de kist eindelijk naar beneden ging zag je tussen de wuivende handen en de luid huilende gezichten overal smart-phones en tablets. Er werden palen over het graf gelegd, daarna golfplaten, ijzeren vlechtwerk en bekisting voor de cement. En toen was er voor alle aanwezigen iets te eten; ook dat regelen ze eventjes in een handomdraai voor duizend mensen.

Het verkeer wordt met de dag gevaarlijker; de strenge maatregelen van het voorjaar zijn allemaal weer weggesmolten, want ze worden niet toegepast. Nieuwe wetgeving verloopt ongeveer aldus: na drie maand houdt 80% zich aan de nieuwe wet; na een half jaar nog 50%; na driekwart jaar nog 25%; en na een jaar nog 10%. En dan zegt men: zie je wel, we hebben toch wat vooruitgang geboekt. Soms wordt er nog eens in een stuip van vastberadenheid een draconische straf opgelegd: vorige week las ik dat een dame werd gepakt door de politie omdat ze in de auto tijdens het rijden aan het telefoneren was. Ze werd meteen ingerekend, en kreeg drie maand gevangenisstraf waardoor ze bovendien ook haar baan kwijtraakte. Iedereen blijft het doen.

Op velerlei wijze breekt het moderne leven hier dus door. Vorige week las ik van iemand dat hij in Nairobi van de zevende verdieping van een flat was gesprongen omdat Manchester United een voetbalwedstrijd verloren had.

Dit is mijn laatste Kroniekbrief van dit jaar. Veel dank voor jullie waarderende commentaren, en heel veel goede wensen voor de komende feestdagen. Tot in het nieuwe jaar.

Hans